

Таємниця козацького скарбу (скорочено)

Андрій Кокотюха

Андрій Кокотюха

Таємниця козацького скарбу

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ 1

У якому наші герої тікають з усіх ніг

Данило (Данько) ніколи не любив ловити рибу. Але його друг Богдан, який гостював у Данилової бабці у маленькому містечку, вмовив піти на рибалку. Данило добре знав дорогу до річки, і коли хлопці вже були близько, дорогу їм перегородив хлопчачий гурт на чолі з Льонькою Гайдамакою – грозою всіх містечкових хлопців-риболовів. Льоньчина банда налічувала шестеро хлопців. Данило не попередив Богдана, що можуть зустріти Льоньку, бо в Боді Майстренка така вдача, що сам піде пригод шукати. Богдан зрозумів, до чого йде.

Гайдамака сказав, що такими вудками Данило і Богдан риби не наловлять. Попросив вудку, Богдан дав, а Льонька взяв і переламав її об коліно. Богдан розлютився. Гайдамака сказав, що берег належить їхній банді (усі хлопці були в темно-червоних футболках). Виходило так, що кожна друга зловлена риба – Льончина. Богдан, зробивши крок до Гайдамаки, простяг руку. Льонька, вдоволений собою по самі вінця, теж ступив йому назустріч. І тут Богдан смикнув його руку. Льонька Гайдамака полетів через Богданове плече на траву, тільки ноги в повітрі дригнули.

Богдан Майстренко був не тільки сильний та спритний, а ще й зовсім не дурний. Тому коли ватажок гепнувся, Богдан крикнув Данилові: "Тікаймо!" – і рвонув так, аж курява знялася. Богдан розумів, що сам не справиться з усіма хлопцями, а друг Данило не був повноцінним бійцем, хоч був розумним і кмітливим. Тікаючи, Богдан не так себе рятував, як Данька. Шестеро на чолі з Льонькою гналися вслід.

Розділ 2

У якому ми дізнаємося, як приборкати страуса

Богдан біг трохи попереду Данила, і зрозумів, що можна скоротити шлях, якщо проламатися через кущі. У кущах щось вдарило Богдана, на нього налетів Данило і обидва впали. Хлопці побачили перед собою тонку гнучку шию, на кінці якої була маленька пласка голова з міцним дзьобом. Птах люто зашипів. Данило з Богданом швиденько порачкували з кущів. Вибралися під загальний регіт Льончиної ватаги. Але ватага раптом перелякано закричала. Бо просто на них із кущів вийшов

справжнісінький страус! Усі хлопці кинулись тікати. Страус біг позаду і наздоганяв. Льонька забіг у річку. За ним і хлопці з ватаги. Останніми в річку забігли Данило з Богданом, який навіть проплив подалі. Страус почав походжати вздовж берега. Льонька пояснив, що це місцевий страус Футбол, який на "ціп-ціп" відразу клює.

Льонька, склавши долоні і приклавши їх рупором до рота, голосно крикнув: "Га-а-а-алко!". З-за пагорба вибігла дівчинка. Зросту невеликого, худенька, волосся у дві смішні кіски заплетене. У руках дівчинка тримала звичайний футбольний м'яч. Гайдамака сказав дівчині, що Данило і Богдан (яких дівчина ще ніколи не бачила) займала страуса. Галка покликала: "Футику!", і страус повернув до неї голову. Тоді кинула м'яч, птах підскочив, влучним ударом правої ноги відбив м'яча, і коли той стукнувся об землю й покотився, страус почав ганяти м'яч берегом. Данило зрозумів, звідки таке прізвисько у птаха. Дівчина пішла за страусом, а Богдан і Данило вилазили мокрі на берег. Але небезпека не минулася: ватага Гайдамаки теж виходила з води.

Розділ 3

У якому пояснюється, звідки на Полтавщині страуси

Кільце стискалося. Данило і Богдан чудово розуміли: попри величезне бажання триматися достойно проти шістьох супротивників, битися з ними фактично доведеться лише Боді. Данило озирався на всі боки, сподіваючись помітити дорослих і гукнути на поміч. Нікого не було, навіть Галки.

Але Льонька Гайдамака зупинив своє військо і спитав Богдана, де навчився такого прийому. Потім сказав, що хлопці "свої". Тепер друзі стояли в центрі звичайного хлопчачого гурту. Побачивши, що місцевий ватажок налаштований цілком мирно, Данило запитав про Галку і страуса. Виявилося, що Галка – дочка бібліотекарки. "Нічого особливого" — сказав Льонька, але Данько зрозумів, що Гайдамака має до дівчини певний інтерес. Страус виявився прибудним: втік від сусіднього фермера і до Галчиного двору прибудився. Кривдника наче дзьобом чує. А якщо образити Галку, то краще тікати з міста. Тільки м'яч футбольний його й заспокоює. Галка його біля курника в дворі годує. Льонька перезнайомив хлопців: голомозого звали Валера, або Гоблін Два (його батька-міліціонера дразнять Гоблін, то й до Валерки прилипло Гоблін Два). Ще були Петько Рудий, Юрко Космонавт, ще один Юрко, тільки без прізвиська – Простий, Олег Князь та Ігор Харитоненко, якого кликали Харитон.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ 4

Коротенький, бо досить того, що в ньому вперше згадують про будинок з привидами

Льонька розповів, що у містечку є старий панський маєток, який лякає людей, бо там живуть привиди. Данило сказав, що його тато різні старі будівлі відновлює, і Данило знає про цей будинок, навіть бачив: на околиці, на пагорбі, з видом на річку. Льонька сказав, що той, хто пізно вночі витримає годину в цьому будинку, може вільно

ловити рибу на їхній території, і того вони будуть поважати і приймуть до гурту. Богдан сказав, що до ватаги не збирається, але Князь Олег сказав "Боїшся?", і Данько погодився замість друга. Компанії розійшлися. Тоді Богдан сказав Данькові: "Ти що, ненормальний? З глузду з'їхав?".

Розділ 5

Довгий, бо з нього ви дізнаєтесь, як зійшлися Розум і Сила

Пора вже розповісти про дивну дружбу двох хлопчиків – Данила Ланового та Богдана Майстренка. Були вони однолітки, жили в одному будинку, у сусідніх під'їздах.

Данько Лановий з дитинства любив книжки, відвідував спеціалізовану школу, старанно зубрив англійську мову, мав комп'ютер, але комп'ютерні ігри не грав, бо вважав їх марнуванням часу. У школі його називали Знайком і поважали. Не дружив він тільки з фізкультурою.

Бодя Майстренко вчився у звичайній школі, учився дуже погано. Але все було добре з фізкультурою, завжди був капітаном команд. Богдан зв'язався зі старшими хлопцями, які курили і крали у молодших кишенькові гроші та мобільні телефони. Та одного разу Бодю забрав міліціонер. Богдан вирішив більше з цією компанією не ходити. Старі друзі гукали Бодю, але він тримався від них подалі. Одного разу ватага сказала Богданові вибирати: або він повернеться до них, або кожного дня його битимуть, або хай викупиться грошима. Бодя зрозумів, що його поб'ють. Раптом вороги розімкнули коло і розступилися, бо до них наближався величезний собака, чорний дог без намордника, з величезною пащекою. Надворі було темно і тому ще страшніше. Собаку тримав за повідок невисокий хлопчина, який сказав не чіпати його друга. Ватажок пообіцяв не чіпати Богдана. Хлопчина і Богдан пішли. Тим хлопчиною був Данило, а собака Лорд був позиченим.

Після того випадку хлопці лише віталися, поки не випало Богданові віддячити Данилові. Одного разу Данько ключі в квартирі залишив, а замок там був такий, що сам закривається. Хлопець вибіг по хліб, бо поставив гріти суп. Богдан хотів виручити Данька, тому видерся по водостічній трубі на четвертий поверх і заліз у відчинену квартирку, а там уже газ вимкнув і двері відчинив. Та якась бабця бачила все і викликала міліцію. Приятелі саме доїдали перекипілий суп, коли до них міліціонери завітали. Впізнали Богдана, видзвонили батьків. Данилові довелося кілька разів усе пояснити. Данилові батьки сварили сина, щоб не дружив з Богданом. А коли наступного дня уся родина Майстренків прийшла у гості, батьки вирішили: нехай хлопці дружать, бо розумний Данько добре впливатиме на Бодю.

Богдан навіть почав читати Данилові книжки про пригоди, правда, довго читав, і пальці слинив, гортаючи сторінки, чого Данило терпіти не міг. У мікрорайоні Богдана сприймали як особистого Данилового охоронця. А вони просто подружилися і нерозлучними стали. Тому не дивно, що до Данилової баби на Полтавщину поїхали разом.

Розділ 6

З якого ви дізнаєтесь, що серед білого дня в будинку привидів можна злякатися

живого птаха

Богдан не хотів іти в будинок з привидами і торкався гулі на голові, яку залишив йому страус. Данило раптом зрозумів, що Галка сподобалась другові. Та й і йому вона ніби подобалась.

Данило взявся переконувати друга, що привидів не існує, а все, що показують по телевізору – вигадка. Данило просив піти завтра вночі туди, посидіти там годинку, нехай всі заспокояться. Данько навіть приблизно вже уявляв, що там на них чекає.

Бабуся Віра зовсім не здивувалася, коли рибалки повернулися не просто без риби, а й без вудочок. Посміялася з них трошки, потім нагодувала голубцями, з яких Данило ледь впорав один, а Богдан – чотири.

Зранку хлопці скупалися і пішли до будинку аж на інший кінець містечка. Колись це явно була багата і велична споруда на невисокому пагорбі. Довкола паслися коні і корови. Зблизька колони та стіни виявилися облупленими, вікна зирили порожніми віконницями, величезні старі двері були забиті грубими дошками.

Данило розповів про будинок те, що знав від батька. Ці землі належали козацькому полковнику Лиховію, який збудував тут перший маєток. Коли цариця Катерина козаків притисла, Лиховій відправив усю свою родину за Дунай, а сам лишився залагоджувати деякі справи. Але полковник тяжко захворів і, за чутками, поховали його десь тут, недалеко від містечка. А землі ці згодом були переписані якимось дворянам, котрі вірно служили цариці. Ну, а далі – революція, панів вигнали. Ось і вся історія.

Богдан догадувався, що полковник заховав десь глибоко у підземеллі свої скарби. А привид тепер їх охороняє.

Хлопці залізли у будинок через вікно і обійшли порожній будинок.

Якби Данило вмів добре малювати, він намалював би величезне півколо – центральну залу маєтку, від якої розходилися майже однакові за розміром кімнати. До найдальшої з них вів невеличкий коридорчик, і Данько припустив, що тут колись була кухня і кімната для прислуги. Дерев'яні сходи, що вели з кухні на горище, збереглися і виявилися ще досить міцні.

На горищі смерділо щурами і ще чимось неприємним. Хлопці оглянули все і вирішили повертатися. І коли вже підійшли до вікна, через яке залізли – вклякли на місці. Над підвіконням неприємно хиталася тонка страусяча шия.

Розділ 7

У якому Богдан Майстренко призначає Галці побачення, а Льонька Гайдамака кепкує з Данька Ланового

Страус дивився на своїх вчорашніх кривдників і не збирався відходити від вікна. Богдан запропонував втекти іншим вікном. Але страус і з того боку вистромив свою голову. Унизу під будинком Богдан побачив Галку. Вона мала кіски, які стирчали в різні боки, засмагла нога притискала до трави футбольний м'яч. До неї підійшов Футбол. Богдан думав лише якусь мить, зістрибнув униз і як міг близько підійшов до зухвалого дівчиська. Галка кинула страусові м'яч, і страус, тут же прийнявши пас, помчав копати м'яча на рівне поле.

З вікна обережно визирнув Данило. Махнувши йому рукою, Богдан гукнув почекаати. Він розпитував Галку про страуса. Виявилось, що його ловили, хотіли в лабораторії вивчати. Але він завжди від усіх втікав. Галка знала, що вночі хлопці мали прийти у будинок з привидами. Вона сумнівалася, що хлопці наважаться. Тоді Богдан сказав, що завтра зранку хай Галка приходить сюди, і він розкаже, як воно було і що бачив. Галка свиснула, прибіг страус, і вони пішли геть.

Данько нарешті вистрибнув з будинку і сказав, що передумав іти вночі сюди.

По обіді Льонька Гайдамака зі своєю командою чекав, як і домовлялися вчора, на тому самому місці біля річки. Та прийшов лише Богдан і сказав, що Данило не згоджується йти вночі, хіба вдень. Зате Богдан готовий був вночі дві години просидіти у будинку. Богдана додому супроводжував страус, але хлопець цього не помітив.

*Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

Розділ 8

У якому Данько Лановий кепкує з Льоньки Гайдамаки

Вночі Богдан пішов до будинку з привидами. Усі шестеро хлопців з банди уже чекали на нього. Льонька сказав, що Богдан має провести у будинку годину, а банда оточить будинок, щоб хлопець часом не втік. Богдан заліз всередину через вікно і зник у темряві. Йому було страшно. Хлопець пішов у залу, трохи покричав і перестав боятися. Та коли він вже наважився і гопачок станцювати, почувлися якісь стогони. У місячному сяйві хлопець побачив, як сунуло щось сіре й страшне. Крик застряг у Богдановому горлі. Але раптом почувся інший крик, такий самий гучний і точно не з того світу. Це кричав привид, на якого насувалося щось біле і таке саме страшне. Воно не стогнало й не гуло, а рухалося за привидом стрибками. Несподівано привид упав. Біла примара нависла над ним, махаючи крильми. Привид перетворився на хлопчачу постать, і та постать рвонула до найближчого вікна, вилетіла з нього з криком і гепнулася на траву. Біла примара так само стрибнула на підвіконня і завмерла, освітлена сріблястим сяйвом місяця. А Богдан, не довго думаючи, й собі вистрибнув з будинку.

І ось що він побачив: від стіни відповзав на смерть переляканий Льонька Гайдамака, до якого на крик збіглася вся його ватага. Побачивши білу примару на підвіконні, хлопці нажахано завмерли. Але примара виявилася Данилом, який не міг стримувати реготу, і регіт цей звучав дзвінко і щиро. Не втримався й Бодя – теж почав сміятися. Грізний ватажок банди зараз видавався пощипаною вороною.

Богдан і Данило розповіли, що здогадалися про "привидів", яких вдаватиме банда. Після такого Льонька дозволив хлопцям ловити рибу. Відтепер усі стали друзями.

Розділ 9

У якому двоє друзів готові посваритися через букет ромашок

Хоч і святкували друзі перемогу, спав Богдан усе одно погано. Під ранок йому снилася дівчинка з кісками, що катається серед поля на страусі. Себе він бачив на

другому страусі, в ковбойському костюмі і з букетом квітів у руках. Квітами він обсипав дівчину.

Зранку Данило ще спав, а Богдан подався до місця зустрічі з Галкою, перед тим накупавшись у річці і назбиравши букет ромашок. Біля будинку, чекаючи на Галку, Бодя задрімав. Збудили його кроки. Хлопець подумав, що це Галка і обсипав ромашками... свого друга Данила. Завмерли обоє. Богдан почервонів. Данько однією рукою машинально оббирав з себе ромашки, а в другій стискав такий самий букет. Виявилось, що він теж мав зустрітись з Галкою. Тут прийшла і дівчина зі страусом. Вона сміялася, називала хлопців кавалерами, двома півнями. Але коли зрозуміла, що хлопці прийшли з квітами, то її голос змінився: ніхто ніколи ще не рвав для неї польових ромашок. Але раптом припинила, застережливо підняла руку. Хлопці теж нашорошили вуха. До покинутого панського маєтку ще хтось ішов.

Усі троє заскочили через вікно у будинок, а страус побіг геть за наказом дівчини. У порожній залі мертвого будинку почулися чоловічі голоси.

Розділ 10

У якому підслуховується незрозуміла, але таємна розмова і вперше згадується Золота булава

Усі кімнати першого поверху виходили в залу, тож хлопцям і дівчині було видно, що посеред порожньої зали стояло двоє чоловіків: дядько в тенісці, спортивних штанах, сандалях та рогових окулярах і чоловік увесь у чорному, нижчий, з довгим волосся і борідкою. Скидалося на те, що з цих двох чорний і є головний. Хлопці підглядали і раптом зашурхотіли, але на їхнє щастя, дядько сказав, що це просто щурі чи собака. Дядько говорив, що ходить сюди шукати ключа від якоїсь загадки. Що десь тут має бути булава. Данило зрозумів, що чоловік в окулярах побоюється чорної людини.

Коли вони зникли, хлопці почекали ще кілька хвилин, а тоді обступили Галку із запитаннями.

Розділ 11

У якому Галка признається, що боїться людоджера

Галка з хлопцями спершу вийшли з будинку. Дівчина примостилася на траві, обхопила руками голі подряпані колінця і розповіла, що той у окулярах – місцевий бізнесмен Немировський, який збирає антикваріат по селах, містах. Дядьком Сашком звуть. Той, другий, чорний, не тутешній, але частенько тут ошивається. Люди його Туманом прозвали, бо постійно туману напустить. Купив у тітки на сусідній вулиці стару тріснуту ікону. Потім вона бігала, кричала – гроші фальшиві. Туман з нею поговорив і перестала кричати. Галка стежила за Туманом, який крутився біля маєтку, наче хотів щось знайти. Одного разу він помітив Галку і нагнав геть. Але так при цьому подивився, наче з'їсти хотів. Богдан сміявся: "Ага! Точно, справжній людоджер!" і висловив думку, що десь тут можуть бути заховані скарби. Інакше про що б так таємно говорили людоджер та місцевий бізнесмен, який старовиною займається? Данило вважав, що скарби треба віддавати у музей, а не продавати багатим бандитам.

Вирішили прослідкувати за дивними чоловіками. Перед тим, як рушити в бік міста,

Галка позбирали свої букети. Хлопців це потішило, хоча вони кинули один на одного ворожі бісики.

Розділ 12

У якому всі за всіма стежать

Друзі слідкували за Немировським, який жив у приватному будинку, до якого робітники другий поверх прибудовували. Хлопці сіли за бузкові кущі. Згодом дядько Сашко вийшов з двору пішки. Ходили за ним друзі назирці до обіду. І нічого цікавого не виходили. Спочатку дядько Сашко на базар зайшов, з кількома людьми привітався, з одним чоловіком зайшов навіть у невеличке прибазарне кафе. Коли хлопці й собі пішли за кока-колою, на їх місце примостився знайомий довговолосий чоловік у чорному – Туман. Ще й окуляри темні нап'ялив.

Дядько Сашко рушив з базару. За ним пішов Туман, а за Туманом Данило і Богдан. Тільки нічого це стеження не дало. Біля хати дядька Сашка хлопці почули загрозливий рух, вони дружно обернулися і побачили за метр від себе Футбола, який цього разу хотів лупнути Богдана. Хлопці вихором помчали вперед. Данило навіть ледь не збив Тумана. Футбол погнав хлопців до річки. Хлопці на повному ході влетіли в воду. Розчарований страус, від якого жертви уже вдруге за два дні ховалися у воді, почав виконувати на березі якийсь ритуальний танок. Аж тут і Галка наспіла. Хлопці догадалися, що Галка стежила за ними. Вони не хотіли її в компанію, бо страус міг їх виказати. І тут Галка сказала, що хлопцям треба подружитися з Футболом – осідлати.

Розділ 13

У якому відбувається велике страусяче родео

На берег друзі вибралися мовчки. Данько не вірив, що Галка могла осідлати страуса. Вона розповіла, що спочатку страус теж її кусав, а потім вона обережно вилізла на дах курника, дочекалася, поки страус підійде, і сповзла йому на спину. Хлопчачі сумніви щодо осідлання страуса Галка розвіяла словом "Боїтеся?".

Данило сів Богданові на плечі. Скориставшись тим, що Футбол стояв спокійно, Богдан підійшов до нього майже впритул. Страус зробив крок убік. Бодя посунув за ним. Данько незграбно сповз на широку пташину спину і відразу обхопив страуса ногами так сильно, як тільки міг. Пальці вчепилися в пір'я. Та наступної миті він уже летів на траву, а страусяка люто застрибав над ним.

Рвонувши з місця, Богдан розігнався і спробував заскочити верхи на страуса, але в останній момент Футбол відбіг, і Богдан теж опинився на землі, тримаючи в кулаці видране пташине перо.

Знову наблизившись до Футбола, Богдан став поруч із ним рачки. Усе зрозумівши, Данило прудко став ногами йому на спину, а тоді, тримаючись за птаха, виліз на нього і тепер вчепився так міцно, як міг. Страус, відчувши на собі небажаного вершника, пострибав геть. Данько відчув, що сповзає, і з криком втиснувся в пташину спину. Зробивши довкола хазяйки два кола, Футбол раптом укляк, а тоді зовсім перестав опиратися вершникові. Данило поволі випростався. Страус зробив кілька кроків, повернувшись до "пасажира" голову і кілька разів кумедно кивнув. Галка кричала, що все

вдалося. Богдана брала досада, він теж так хотів.

Бодя взяв м'яча і відпасував страусу. Птах слухняно погнав за м'ячем, наздогнав, буцнув ногою. Настала Богданова черга приймати пас. Так вони грали футбол. Страус визнав Богдана за свого, підпустив до себе, дозволив сісти верхи і так само зробив коло пошани під дружні оплески. Галка сказала, що тепер Футик від хлопців точно не відстане.

Розділ 14

У якому наші герої б'ють вікна

Данило вирішив стежити вночі: не докучатиме Галка і страус, вночі можна щось побачити цікавіше. "Озброївшись" вудками, ніби йдуть на рибалку, вирушили до хати дядька Сашка. У хаті не світилося, хоч була за чверть десята вечора. У бабусі Віри хлопці дещо дізналися: дружина Немировського і двоє синів зараз на морі відпочивають.

Хвилин сорок сиділи, зовсім знудилися. А потім – почалося. Ціною неймовірних зусиль Туман видерся на паркан Немировського, а потім вскочив на подвір'я. Хлопці розуміли, що чоловік хоче щось поцупити. З темних вікон будинку блиснуло слабеньке світло: Туман світив ліхтариком.

Данило сказав Богданові (оскільки той був сильніший) кидати у вікна каміння. Шибки розліталися в темряві з веселим дзвоном. Камінців Богдан не жалів – прицільно лупив по вікну, цілячись на світло від ліхтарика. Після п'ятого попадання друзі вирішили, що досить, і поспішили назад у свій сховок. З'явився Туман і чкурнув у темряву. Раптом засвітилися всі вікна будинку дядька Сашка. Сам він вискочив за хвіртку і закричав: "Стій!". Чийсь міцні руки схопили хлопців.

Розділ 15

У якому друзям щиро дякують за хуліганство

Сусід, якому належав той бузок, спіймав хлопців, і вони опинилися просто перед розлюченим дядьком Сашком. Дядько знав хлопців і питав, навіщо вони це зробили. Данило пояснив, що вони побачили злодія, не знали, що робити, тому і кидали камінням. Усі пішли у хату Немировського. У кабінеті був розгардіяш. Дядько сказав, що ліг раніше спати, бо боліла голова. Тоді запитав хлопців ще раз, що сталося. Данило сказав, що йшли на рибалку, раптом побачили злодія. Хлопець навіть для переконливості шморгнув носом. Дядько потис хлопцям руки і подякував за допомогу. Потім з сусідом пішов дзвонити у міліцію. А хлопці лишилися самі. Данило дивився на папери, що лежали на землі. Один аркуш з якимось віршем машинально сховав у кишеню. Дядько вернувся і сказав, що міліція вже їде. Про хлопців він нічого не сказав. Тому Бодя й Данило побігли додому.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ 16

У якому наші герої читають вірші

Про аркуш у кишені Данько згадав лише вранці. Розбираючи "курячий" почерк Немировського, Данько прочитав:

Поглянь на браму, сковану замками
І сховану умілими руками,
Де тьма і вільгість осідають вглиб.
Вона в півному засмоктує проміння,
А далі за оздобою каміння
Лиш темне дно, мов хованка для риб.
Мій добрий друже, для мандрівника,
А надто для його виправи,
Є знахідка прадавня і важка...
Тож поспішай до лицарської справи,
Облиш усе, крім мудрої забави,
Коли чекає золота ріка.

Богдан нічого не зрозумів і говорив, може дядько Сашко вирішив поетом стати. Данило ж вважав, що вірш писали давно, а Туман у дядька Сашка шукав те, що не знайшов у покинутому маєтку. Бо вони шукають щось, але роблять це наввипередки і Туман підозрює, що дядько Сашко бреше. Тому й стежить за ним.

Зранку Данило розпитував бабу Віру про маєток. Вона порадила піти до діда Гайдамаки, який раніше директором музею у містечку працював, а тепер там сторожує. Це був дід Льоньки.

Кожен з хлопців хотів розказати все Галці, але разом порадилися не розказувати.

Розділ 17

У якому говорить про козацький скарб і згадують Золоту булаву

На березі річки друзі знайшли Льоньку і його банду. Покликали Гайдамаку на бік і попросили відвести до діда. Льонька погодився. Тільки він теж хотів усе почути, про що говоритимуть. Богдан згодився.

Жив старий Гайдамака недалеко від невеличкого міського краєзнавчого музею. Уся дідова кімната була в картинах з козацькою старшиною. Була й картина з маєтком полковника Лиховія в часи свого розквіту.

Данило сказав, що він онук Віри Ланової, а Богдан його друг. Дід знав батька Данила – Миколу Ланового. Данило збрехав, що в школі на канікули задали написати твір про щось таке, як маєток.

Дід розповів історію про козацького полковника Івана Лиховія, який побував у турецькому полоні. Він там шахи освоїв і навіть свободу собі виграв: зіграв з турецьким пашою сім партій. Якби програв скарби б на горло. Але він виграв – і став вільний! Коли з полону повернувся – золоту булаву з рук самого гетьмана отримав.

Полковник Лиховій оселився тут і збудував родовий маєток. Двоє дітей у нього народилося – Петро й Павло. Тільки коли цариця Катерина почала козацькі вольності скасовувати, молодий Павло вирішив за Дунай разом з батьком іти, а Петро, старший за нього, зрадив і погодився цариці служити. Не витримав лихої звістки старий Лиховій

раптово зліг і вже не піднімався. Та перед смертю вирішив зрадника покарати. Усе своє золото синам заповів. Тільки Павло свою частку отримав, а Петро міг її дістати лише після того, як знайде, де хитромудрий батько ту бочку золотих червінців заховав. А в бочку старий полковник і золоту булаву поклав. Після смерті батька Петро наче збожеволів – почав козацький скарб шукати. Для цього навіть заліз у борги, знайшов лихих людей, аби відшукали Павла в чужих землях і папери в нього викрали. Паперами виявилася грамотка, на якій вірші написані. Петро помер і нічого не знайшов.

Розділ 18

У якому наші герої шукають короля

Хлопці вместилися в садку і знову за вірш узялися. Бо це була зашифрована підказка, яку ніхто не міг до цього часу розгадати. Данило вважав, що скарб десь закопаний, під якимось "королем". Богдан вважав, що у першій частині вірша йдеться про підземелля, а у другій про будинок, де відпочивають мандрівники.

Хлопці вирушили до будинку. Данило показав на парадний вхід, над яким угорі був темний контур якогось малюнка. Малюнок дуже нагадував королівську корону. Колись вона була золота, потім комуністи її здерли. Хлопці залізли у будинок, аж раптом сюди наближався патлатий лиховісний Туман. Хлопці заховалися за стіною, а Туман зістрибнув з підвіконня всередину. Насвистуючи, він пройшов у велику залу.

Розділ 19

У якому Данило з Богданом бачать справжній пістолет

Туман на когось чекав. Незабаром прийшов дядько Сашко. Туман тримав руки в кишенях, проте Немировський не збирався здоровкатися. Дядько Сашко питав, навіщо Туман вночі приходив у його будинок і взяв папір з загадкою. Туман брехав, що це не він. Коли на нього посунув Немировський, виставив пістолет. Дядько Сашко зупинився, навіть мимоволі руки підняв.

Туман говорив, що його не влаштовує, що Немировський золоту булаву шукає нарізно з ним. Бо навіть, якщо Сашко знайде золото, не зможе ніде продати тих червінців. А Туман знайшов покупця, і з гроші Сашком поділять на дві частини. А якщо не хоче, то продірявить його.

Чоловіки розійшлися, заспішили звідси й хлопці. Але відійшли недалеко: з куців вийшла Галка і заступила дорогу.

Розділ 20

У якому сварка з Галкою і поява дядька Семена псують друзям життя

Галка сварилася з хлопцями, бо не розповіли, як злодія у Немировського ловили. Вона думала, що хлопці з нею дружать, а вони нічого не розказували. І перш ніж хлопці встигли щось заперечити, дівчинка свистом гукнула Футбола і гордовито рушила геть.

День був не найкращий. Баба їхала в Миргород до хворої сестри, а з Харкова їхав до хлопців дядько Семен. Данько не любив дядька. Цей дядько був двоюрідним братом Данилового батька. Дядько Семен, чим би він там у своєму Харкові не займався, був дуже розумний. До того ж постійно про свій розум торочив, хоча в розмові постійно перемішував слова і неправильно ставив наголоси. Тато якось пояснив Данькові: дядько

Семен не вивчив грамотно жодної мови. Мудрі книжки він не читав, а буквально штурмував, брав їх у облогу, хоча мало що розумів. Але вперто вірив, що той, хто читає розумну книжку, у якій прості речі пояснюються складними реченнями, сам стає розумніший.

І все б нічого, якби не одна найгірша дядькова звичка: він намагався вчити всіх довкола, а особливо – дітей. Дорослі ще могли з ним якимось боротися, а ось дітям, котрі ще вчилися в школі, це було неможливо.

Розділ 21

Який змусить вас щиро співчувати нашим героям

Після сніданку бабуса Віра попрощалася й пішла на автобус. Хлопці спробували втекти до своєї кімнати, але дядько Семен рішуче пішов за ними. Дядько почав виховну бесіду про шкідливість телевізора, про користь книжок. Мова дядька була недосконалою, він використовував суржик і багато російських слів. Дядько розглянув книжки хлопців: "Острів скарбів", "Одіссея капітана Блада", "Тореадори з Васюківки". Ці книжки йому зовсім не подобалися. Дядько посадив хлопців за стіл, витяг з сумки і дав кожному новенький учнівський зошит у клітинку. Тоді видобув звідти ж книжки "Платон" і "Ціцерон". Хлопці мали виписувати з книг розумні думки. Зітхнули друзі, проте нічого не поробиш.

Під вечір, замучені розумними книжками та мудрими думками, Данько й Богдан не мали сил не те, щоб кудись іти гуляти.

На ранок їх чекало нове випробування. Дядько Семен увімкнув ритмічну музику, під яку Данило з Богданом майже годину робили різні гімнастичні вправи. Після сніданку дядько Семен довго розповідав, що таке шкідливі звички і як з ними боротися. Далі вони знову читали мудрі нудні книжки, виписуючи з них розумні корисні фрази. Після обіду дядько відправив обох полоти город. Доля зжалилася над друзями наступного дня.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ 22

У якому друзі нарешті розуміють, яким ще способом можна читати вірші

Вранці після обов'язкової вже і ненависної зарядки щось у якомусь лісі здохло: дядько Семен почав збиратися по справах. Але перед відходом дав завдання: знову виписати розумні думки з розумних, але таких нудних книжок, помити всюди підлогу і навести лад у саду.

Хлопці для оковамилювання виписали по кілька речень з грубезних книжок, а потім відсунули їх і поклали перед собою на стіл аркуш із віршем-загадкою. Кілька хвилин мовчки дивилися на нього, перечитуючи кожен про себе:

Поглянь на браму, сковану замками

І сховану умілими руками,

Де тьма і вільглість осідають вглиб.

Вона в п'їтьму засмоктує промїння,
А далї за оздобою камїння
Лиш темне дно, мов схованка для риб.
Мїй добрий друже, для мандрївника,
А надто для його виправи,
Є знахїдка прадавня і важка...
Тож поспїшай до лицарської справи,
Облиш усе, крім мудрої забави,
Коли чекав золота рїка.

Данько раптом зрозумїв, що у вїрші мусить бути якесь зашифроване послання з точно вказаним мїсцем сховку. Богдан сказав прочитати вїрш по вертикалї. Не встиг Данило щось сказати, як його друг закрив долонею першу частину вїрша, залишивши тїльки першї лїтери кожного з шести рядкїв. І сталося диво! З перших лїтер згори донизу чудово склалося слово "ПІДВАЛ", а потїм "МАЄТОК". Це був простий акровїрш!

Щоб змогти пїти до маєтку, хлопцї вїрїшили задобрити дядька. І хлопцї рїшуче засїли за розумнї книги. Потїм так само рїшуче накинулися з шваброю та вїником на пїдлогу, тодї – на траву в саду. Коли по обїдї дядько Семен повернувся, дуже здивувався старанностї своїх пїдопїчних.

Роздїл 23

У якому є глупа нїч, темний пїдвал і чергове розчарування

Спати дядько Семен уклався рано. Хлопцї вилїзли через вїкно. З собою взяли лїхтарик і коробку сїрникїв. Нїч видалася на диво темна. Тїнями ковзнувши до сарайчика, хлопцї взяли лопату і дорогою до маєтку несли її по черзї. Ось і маєток. Богдан засвїтив лїхтарик, передав Даниловї лопату і пробїгся променем по стїнах. Потїм посвїтив собї пїд ноги. Данило думав, що пїдвал знаходився в кухнї чи людській кїмнатї, де мешкали слуги.

Пїдвал виявився пїд сходами на горище. Дверї, котрї закривали вхїд до пїдвалу, висїли на однїй петлї. Це означало одне: жодних таємниць. Сюди мїг зайти і точно заходив не один цїкавий. А якщо так, то й скарб рано чи пїзно могли знайти. Пїдвал виявився не такий уже й глибокий – усього десять сходинок. З останньої нога Данила ступила на втоптану земляну пїдлогу. Але втоптаного вона виявилася лише спочатку. Пїдлога нагадувала дбайливо перекопаний город. Якщо в пїдвалї був закопаний скарб, то їх уже хтось випередив і викопав його.

Роздїл 24

У якому знаходиться пїдказка, якої нїхто знайти не мїг

Данило почав обережно рухатися вздовж мурованої стїни і натискати на кожен камїнець. Результату не було. Тодї Богдан пройшовся уздовж стїни, присвїчуючи лїхтариком, і зупинився бїля дальнього кутка. Він побачив якїсь значки, цифри, букви. Запасливий Данько полїз у кишеньку курточки, дїстав клаптик паперу й шматок олівця і попросив Бодю присвїтити. Потїм провїв пальцем по напису, а тодї старанно переписав усї значки та цифри. Данило зрозумїв, що скарб точно не в пїдвалї і згадав, що козак

Лиховій добре грав у шахи. Ці значки були звичайна шахова задачка! Лишається розв'язати її.

Хлопці вибралися з вологого підвалу. Данько згадав, що забули лопату. Але вирішили забрати іншим разом, бо було трохи страшно.

Розділ 25

У якому нарешті стає зрозуміло, що означає "під королем"

Щойно зранку дядько кудись пішов, Данько знайшов у шухляді старі татові шахи, розклав шахівницю і поставив фігури так, як було написано. Білі мали виграти. Богдан не вмів грати, та все ж, допоміг другові, назвавши шахові поле квадратами. Данило дійшов висновку, що якщо розкреслити якусь місцевість на квадрати і уявити її шаховою дошкою, на якій розігралася ось ця партія, то діжку з золотом треба шукати там, де стоїть чорний король. Це місце на карті – під королем! Про карту місцевості Данило вирішив спитати діда Гайдамаку. Зібралися хлопці на раз-два, і вибігли з хати.

Розділ 26

У якому друзі миряться з Галкою, а до скарбу лишається один крок

Але щось трапилося. Замість того, аби поспішати до діда Гайдамаки, Данько з Богданом, не змовляючись, завернули зовсім у протилежний бік, просто до Галчиної хати. Хлопці дружно полізли через паркан, зовсім забувши, що поряд хвіртка. А тоді, не давши Галці оговтатись, почали розповідати про все, що сталося за три останні дні. Хлопці помирилися з Галкою, і три руки міцно стислися, а зверху їх торкнувся дзьобом задоволений Футбол.

Друзі пішли до старого Гайдамаки. Богдан не стримався і сказав, що шукають скарб. Та дід не здивувався, бо у містечку усі той скарб пробували знайти. Навіть Данилів батько.

Данило запитав про карту. Виявилось, що вона є, дуже стародавня, у музеї. Дід завів друзів у музей. Під склом на видному місці лежав паперовий прямокутник. Упізнали друзі і маєток, і річку, і поле, і лісок. Хлопці попросили перемалювати собі карту. Але дід зробив їм копію на ксероксі.

Розділ 27

У якому друзі знову щось задумали

Коли Данько з Богданом і Галкою прийшли до них додому, дядька Семена ще не було. Друзі розклали карту. Від діда знали, що місцевість не змінилася: ліси, поля та річки лишилися на своїх місцях. Данило розкреслив карту у клітинку, написав по вертикалі цифри від одного до восьми, а по горизонталі – літери латинського алфавіту від А до Н. Коли Данько скінчив свої креслення, перед ними постала вручну намальована шахівниця.

Розставивши фігури точнісінько так само, як того вимагали умови задачі, Данько повторив ту саму комбінацію, загнавши чорного короля в глухий кут через три ходи. Після цього друзі завмерли, втупившись у фігурку чорного короля. Квадратик, у якому він стояв, показував місце майже поряд із берегом річки. В тому місці, де вона завертає. Нижче пагорба, на якому височів старовинний покинутий маєток.

Домовившись, що всім треба подумати, хлопці провели Галку і страуса. І саме вчасно: дядько Семен повернувся майже відразу після того, як гості пішли. Обуренню його не було меж: хлопці навіть третини того, що він їм загадав, не зробили. Дядько сварився. Прикро стало друзям, а надто Богданові. Тому хлопці придумали, як спекатися дядька.

Ввечері Богдан прокрався до Галки і коротко розповів про їхню задумку: пустити на дядька страуса.

*Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

Розділ 28

У якому страус на прізвисько Футбол доводить, що він – не курка

На ранок під вікнами бабусиної хати з'явився страус. Друзі з дядьком Семеном саме сіли снідати. Данило попросив дядька нагнати страуса, який міг принести сюди якусь хворобу. Дядько рішуче вийшов за хвіртку. Футбол зацікавлено подивився на нього і аж прикліпнув. Данько порадив дядькові покликати страуса, як курку. Дядько Семен промовив: "Іди-но сюди, птичко! Ціп-ціп, ці-і-па!". Почувши ненависне йому "ціп-ціп", гордий страус на прізвисько Футбол, зробивши кілька кроків назад для розгону, войовничо клацнув дзьобом і помчав на кривдника. Дядько Семен ледве встиг відскочити. Страус промчав мимо, збивши куряву. Тоді розвернувся і знову погнав на ворога. Дядько Семен рвонув від переслідувача.

Не минуло й півхвилини, як набридливий дядько та його розлючений переслідувач зникли в хмарі сірої куряви. Данько добре знав капосну натуру свого родича: навіть якщо дядькові вдасться втекти від Футбола неушкодженим, він почне розбиратися, шуміти на все місто, вимагаючи покарати винних. Хлопці могли бути спокійні: найближчим часом занудному дядькові Семенові буде не до них. Прибігла Галка. У бабусиному сараї друзі знайшли металевий ломик. Взяли мішок. Лопату з маєтку вирішили забрати по дорозі.

Розділ 29

У якому нарешті розгадано таємницю козацького скарбу

Лопату таки підібрали під вікном маєтку. Тепер Данило ніс лопату, а Богдан лом та мішок. Аби не збитися, трималися річки і рухалися за течією. Ось і місце, де вона повертає і далі береги робляться ширші. Звірилися з картою, Данило довго розмірковував, а тоді друзі знайшли серед зеленого поля невеличкий горбок. Богдан стукнув по ньому ломом. Металевий стержень зайшов у землю, та зовсім неглибоко – стукнувся об щось тверде.

Не кажучи один одному ані слова, хлопці заходилися біля каменяки з ломом та лопатою, очищуючи її від дерну й товстого шару землі. Галка теж хотіла допомогти, але Богдан поважно мовив: "Це чоловіча справа".

Нарешті каменяка набула своїх обрисів, і друзі тепер змогли побачити: вона справді грубезна і дуже важка. Але не це їх збентежило. На очищеній від землі

кам'яній поверхні був викарбуваний хрест. Друзі подумали, що тут могила.

Раптом позаду них опинилася банда Гайдамаки.

Розділ 30

У якому наші герої опиняються безвихідному становищі

Льонька сказав, що Харитон з Гобліном Два часто бачили Данила і Богдана біля маєтку. Та й до діда Богдан з Данилом часто навідувались. Виходу не було: доведеться посвячувати цю компанію у свою таємницю.

Але перш ніж у голові визріло якесь рішення, з-за дерев, від посадки, вигулькнула машина. Авто сунуло просто до хлоп'ячого гурту. Не було смислу тікати. З машини вийшли Немировський і Туман. Дядько Сашко підійшов до каменюки, відсторонивши Гобліна Два, Петю Рудого й Богдана, обійшов її, і навіть поставив зверху ногу. Тоді сказав, що треба було ховати лопати і вудочки. Виявилось, що Туман і Немировський вислідили друзів, коли вони брали лопату. Хлопці мовчали. Галка теж закусила губу. А Льончина компанія взагалі нічого не розуміла.

Туман вирвав лома у хлопців. Дядько Немировський узяв лопату заходився обкопувати камінь. Хлопцям, які збилися тепер в одну купу, нічого не лишалося, як стояти поруч і мовчки дивитися. Яма робилася все глибшою. Ось копачі у ній уже по коліна, ось – по пояс. Хлопці затамували подих: зараз вони побачать стару могилу і на них усіх упаде стародавнє прокляття. Але могили там не було, а була прямокутна ляда, яка вела у льох. Коли Немировський застрибнув туди, то зник там з головою, ще й лишалося досить місця. За мить з ями почувся радісний вигук, а тоді руки підняли догори і вистромили з ями невеличку круглу діжку, обмазану глиною і стягнену металевими кованими обручами. Нахилився Туман, підхопив із рук партнера знахідку.

Ось вона, розгадка таємниці козацького скарбу! Ось вона, не отримана Петром-зрадником батькова спадщина! Тільки в недобрих руках.

Туман раптом витягнув пістолет. Данько крикнув Галці тікати. Дивно, але дівчинка послухалася. Льонька голосно свиснув, і всі шестеро з банди теж порснули в різні боки. Туман наказав Богданові і Данилові лізти до Немировського. Туман говорив, що їх витягнуть, коли він зі скарбом і покупцем виїде з міста. Закрився кам'яний льох. І троє полонених опинилися у темряві, тіснєві і безвиході.

Розділ 31

У якому є запізнїла покаєнна сповідь і чудесний порятунок

Спочатку дядько Сашко спробував зрушити руками ляду. Нічого не вийшло: дістати до неї міг, тільки коли ставав навшпиньки. Підсадити нагору когось із хлопців так само не вийшло. Доводиться стояти, тупцяти на місці й гадати: чи виконає цей мерзотник Туман свою обіцянку і як скоро повідомить людей про місце, де він залишив своїх полонених.

Дядько Немировський почав каятися, що зв'язався з Туманом, який причепився, наче реп'ях до собачого хвоста. Раптом над головами зашурхотіло. Це був Льонька Гайдамака, який звільнив ув'язнених. Богдан і Данило легко вилізли, а потім витягнули Немировського.

Виявилось, що двоє хлопців з банди Гайдамаки – Космонавт і Простий, пішли за Туманом.

Розділ 32

У якому всі дізнаються, хто ж був головним злодієм

Усі сіли в машину дядька Сашка. З телефону Немировського подзвонили до Юрка Космонавта, телефон якого мала зараз Галка. Виявилось, що два злочинці були біля маєтку. Коли добралися до маєтку, то побачили Тумана і дядька, який вантажив діжку у багажник машини. Спільником Тумана виявився... дядько Семен! Туман, видно, про свій пістолет забув: стрибав, тікаючи, наче цап. Гайдамака з хлопцями заганяли його, наче мисливці здобич. Нарешті Немировському вдалося перекрити йому шлях. Налетів Туман на машину, не встояв на ногах – упав. Дядько Сашко швидко вискочив, відсторонив галасливих хлопців, обмацав кишені полоненого. Витяг пістолета, відкинув подалі.

Дядько Семен дивився на все це розгублено. Тут раптом виступив страус Футбол. Не сам: верхи на ньому войовничо сиділа Галка, яка у руці тримала лозину. Футбол граціозно пострибав просто на дядька Семена. Обхопивши діжку двома руками, дядько кинувся навтьоки. Галка, притиснувши боки Футбола босими п'ятами, з усіх сил трималася на спині птаха. Дивно, але страус, славний своєю швидкістю, чомусь не міг наздогнати злодія. Ба навіть гірше – відставав. Він боявся скинути Галку.

Богдан рвонув з місця, відразу залишивши далеко за собою Данила, котрий теж кинувся в погоню. А страус і справді почав дедалі більше піклуватися про вершницю. Богдан крикнув Галі падати, і вона звалилася просто на руки хлопцеві. Вони разом упали на траву. Зате страус негайно розвинув свою легендарну швидкість і наздогнав дядька Семена аж на березі річки. Злодій з розгону влетів у воду. А тоді підніс над головою діжку і кинув у воду.

Розділ 33

У якому всі отримують по заслугах

У багажнику машини Тумана відвезли до міліції. На річці міліціонер "врятував" дядька Семена від страуса. Льонька Гайдамака пірнув у річку і витягнув діжку. На музейному подвір'ї дід Гайдамаки розстелив скатертину, хлопці і Галка по черзі стукнули по діжці молотком. Весело дзенькнули золоті монети. Між ними була золота гетьманська булава. Богдана і Данька хлопці підкидали у повітрі і раділи. А під вечір про знайдений скарб знало вже все містечко. Страус Футбол теж перейнявся загальними веселощами і робив коло пошани, везучи на собі усю завзяту трійцю – Галку, Данька й Богдана. При цьому кожен з них по черзі тримав над головою золоту булаву.

Спати розійшлися дуже пізно. А наступного дня до містечка нагрянули кореспонденти і фоторепортери. Всю компанію знову й знову фотографували, і неодмінно просили сідати на страуса. Того ж дня приїхав Данилів тато з другом Михайлом Вороненком, який займався туризмом, розробляв маршрути по Україні, мав туристичні бази.

Михайло Вороненко сказав, що колись з Лановим-старшим теж шукали цей скарб. А тепер усіх хлопців і Галю запрошує на місяць на свою базу відпочинку у Карпатах. Хлопці мали право на четверту частину знайденого скарбу. Раптом Льонька запропонував за ці гроші зробити ремонт у маєтку Лиховія, щоб музей містечка переїхав туди. Дід Льоньки зрадів, що його онук нарешті став розумним. Зрештою, усі хлопці погодилися віддати гроші на таку благородну справу.

Згодом вирішили пограти футбол. Ватага Гайдамаки грала проти Данила, Богдана, Галки, Футбола, Ланового-старшого і Вороненка. Страус стояв на воротах. Коли матч завершився з рахунком 11:0, Гайдамака рахунку навіть не оскаржував. А коли всі вже поверталися, щасливі і повні вражень, Данило пригальмував, зробивши Богданові й Галці знак вчинити так само. Данило сказав друзям, що в Карпатах обов'язково знайдуть скарби опришків.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.